

SCULPTURA ARHITECTONICĂ ÎN DOBROGEA ANTICĂ

I. COLOANE ȘI BAZE DE COLOANE

Z. COVACEF, CECILIA PAȘCA

Extinderea stăpînirii romane la gurile Dunării a determinat o perioadă de înflorire economică a Dobrogei, reflectată — între altele — și de dezvoltarea deosebită a arhitecturii. Edificiile publice, ca și cele particulare — contrastînd cu cele din perioada anterioară (perioadă caracterizată prin condiții socio-economice și politice precare) — frapază prin monumentalitate. Este adevărat, în stadiul actual al cunoștințelor noastre, exceptînd Edificiul cu mozaic, Lentiaron-ul din Tomis și termele din Histria (aparținînd epocii severiene), nu ne este cunoscut nici unul dintre acele edificii de cult sau cu caracter public, apărute în mare număr în alte provincii — temple, basilici, arcuri triumfale, biblioteci, teatre și amfiteatre, case pentru colegii, *villae* urbane sau semiurbane, mausolee sau morminte monumentale —, a căror existență o postulăm datorită informațiilor din inscripții, a imaginilor numismatice, dar și grație numeroaselor fragmente arhitectonice — unele de proporții : coloane și pilaștri, capitele, frize, arhitrave etc.

Cercetarea elementelor de sculptură arhitectonică, coroborată cu planurile unor construcții antice, va putea conduce, în opinia noastră, la o reconstituire a vechilor ansambluri arhitecturale.

În construcțiile din epoca romană au fost utilizate cele trei ordine ale arhitecturii elene, la care, în unele cazuri, au fost adăugate sau au fost modificate unele detalii. Astfel în Dobrogea antică a fost realizat și utilizat ordinul „compozit“, care constă în fapt dintr-un amestec de detalii ionice și corintice.

Pe baza materialului pe care l-am avut la dispoziție se constată că severitatea ordinului doric i-a determinat pe constructorii epocii romane să-l utilizeze moderat. Într-o măsură mică a fost folosit și ionicul, înfîlnit mai ales în cetățile pontice. În schimb corinticul, prin bogăția

ornamentației capitelului, ca și ordinul compozit, au fost preferate atît în construcții cît și în decorul unor monumente funerare.

Din seria monumentelor de sculptură arhitectonică aduse la lumină de cercetările arheologice sistematice sau datorită descoperirilor întîmplătoare, am realizat, într-o primă etapă, un catalog al bazelor și al fusurilor de coloană aflate în colecțiile Muzeului de istorie națională și arheologie Constanța. Am încercat să cuprindem tot materialul de care dispunem, incluzînd în acest **corpus** chiar și fragmentele care sînt destinate să rămînă în depozite.

Piese sînt prezentate pe centre de descoperire, iar în cadrul fiecărui centru s-a început cu cele de dimensiuni mici care provin, foarte probabil, de la amenajări interioare: balustrade, diverse piese de mobilier etc., pentru a încheia cu cele de dimensiuni mari.

I. BAZE DE COLOANE

Tomis — Constanța

1. Inv. 6804. Piesa se conservă fragmentar. Este lucrată din marmură de culoare albă. În structura plintei se disting două profilaturi în relief. Dimensiuni: $L = 11$ cm; $I = 5$ cm. Dată: sec. II—III d. Chr.
2. Inv. 17280. Se conservă fragmentar. Este lucrată din marmură de culoare albă. Bază simplă. Dimensiuni: $L = 14,5$ cm; $I = 7$ cm. Dată: sec. II—III d. Chr.
3. Inv. 17282. Se conservă fragmentar, avînd două colțuri sparte. Este lucrată din marmură albă. Plintă de formă patrulateră. Dimensiuni: $L = 16,8$ cm; $LA = 16,4$ cm; $I = 6,5$ cm. Dată: sec. II—III d. Chr.
4. Inv. 17674. Se conservă fragmentar. Este lucrată din marmură de culoare alb-cenușie. Plinta este de formă patrulateră. Orificiul de prindere al coloanei, situat pe centru, este circular (diametrul de 3 cm). Dimensiuni: $L = 19$ cm; $I = 12$ cm. Dată: sec. IV—VI d. Chr.
5. Inv. 2500. Se conservă fragmentar. Este lucrată din marmură de culoare alb-gălbuie. Plinta este patrulateră. Dusina este susținută de două benzi laterale, realizate în relief. Dimensiuni: $L = 33$ cm; $LA = 20$ cm; $I = 12,5$ cm. Dată: sec. IV—VI d. Chr.
6. Inv. 15735. Piesă bine conservată, lucrată din marmură de culoare albă. Are formă patrulateră, profil simplu. Dimensiuni: $L = 33$ cm; $I = 51$ cm; D fus = 26 cm¹. Dată: sec. IV—VI d. Chr.
7. Inv. 4738. Piesă bine conservată, exceptînd ciobiturile de la colțurile plintei. (Pl. I, fig. 1). Este lucrată din calcar spongios. Plinta este de formă patrulateră, deasupra căreia este realizat un mic tor, apoi un listel mic și, după o intenție de scotie, începe coloana. Dimensiuni: $L = 65$ cm; $LA = 52$ cm; $I = 29$ cm; D fus = 33 cm². Dată: sec. II—III d. Chr.
8. Inv. 17672. Se conservă fragmentar. Lucrată din marmură de culoare alb-cenușie, plinta este de formă patrulateră; orificiul central de prindere al coloanei are diametrul de 2,5 cm. Dimensiuni: $L = 36$ cm; $I = 14$ cm; D fus = 25 cm³. Dată: sec. IV—VI d. Chr.

¹ Dacă am considera înălțimea coloanei de șapte ori diametrul inferior al acesteia (cf. Vitruviu, *Despre arhitectură*, IV, 3), putem presupune că pe această bază se ridică o coloană de 182 cm înălțime.

² Plecînd de la aceleași raționamente, înălțimea coloanei ar fi fost de 231 cm.

³ Presupunem o înălțime de 175 cm pentru coloană.

9. Inv. 18373. Se conservă fragmentar. Lucrată din marmură de culoare albă cu dungii vineții, plinta este de formă patrulateră; Central este realizat un orificiu pătrat ($6,5 \times 6,5$ cm). Dimensiuni: $L = 40$ cm; $I = 15$ cm; D fus = 30 cm⁴. Dată: sec. IV—VI d. Chr.
10. Inv. 35588. În stare bună de conservare, piesa este lucrată din marmură de culoare albă. Plintă de formă pătrată, suprapusă de un tor. Dimensiuni: $L = 44$ cm; $I = 16,2$ cm. Dată: sec. I—III d. Chr.
11. Inv. 1057. Fragment bine conservat, lucrat din calcar de culoare gălbuie, cu patină roz. Bază de coloană masivă, cu plinta dreptunghiulară, tor și scotii. Se remarcă execuția îngrijită. Dimensiuni: $L = 40$ cm; $I = 32,5$ cm; D ultimului tor = $41,5$ cm, corespunzând diametrului bazei coloanei⁵. Dată: sec. II—III h. Chr.
12. Inv. 2238. Bază de coloană bine conservată, lucrată din calcar de culoare alb-cenușie (Pl. I, fig. 2). Plinta este de formă pătrată, înaltă, suprapusă de un tor din care pornește direct coloana. Dimensiuni: $L = 30$ cm; D fus = 32 cm⁶. Dată: sec. II—III d. Chr.
13. Inv. 17188. Piesă în stare bună de conservare, lucrată din marmură de culoare albă. Plinta de formă pătrată este suprapusă de un tor în centrul căruia este practicat un orificiu pătrat (5×5 cm). Dimensiuni: $L = 46$ cm; $I = 25$ cm. Dată: sec. II—III d. Chr.
14. Inv. 2578. Exceptând câteva spărturi ale torului, piesa se află într-o bună stare de conservare. Plinta este de formă pătrată, suprapusă de tor; în centrul acesteia orificiul de prindere, circular, are diametrul de 10 cm. Dimensiuni: $D = 46,5$ cm; $I = 17$ cm. Dată: sec. II—III d. Chr.
15. Inv. 4756. Bine conservată, baza este lucrată din marmură de culoare albă. Plinta este pătrată, fără profilaturi. Dimensiuni: $L = 50$ cm; $I = 21$ cm. Dată: sec. IV—VI d. Chr.
16. Inv. 3535. Piesă se păstrează fragmentar. Lucrată din calcar de culoare alb-cenușie, plinta, de formă rectangulară, este suprapusă de un tor aplatizat. Dimensiuni: $L = 51$ cm; $LA = 32$ cm; $I = 20$ cm; D tor = 30 cm⁷. Dată: sec. IV—VI d. Chr.
17. Inv. 4737. Piesă se conservă fragmentar, cu numeroase spărturi pe suprafața sa. Este lucrată din calcar de culoare alb-cenușie. Dimensiuni în starea actuală de conservare: $L = 52$ cm; $I = 40$ cm; D tor = 30 cm⁸. Dată: sec. III—IV d. Chr.
18. Inv. 17192. Lipsesc aproximativ jumătate din piesă. Este lucrată din calcar de culoare alb-cenușie. Plinta groasă, este de formă patrulateră. Dimensiuni: $L = 59$ cm; $I = 49$ cm. Dată: sec. II—III d. Chr.
19. Inv. 17291. Piesă bine conservată, deși lipsesc două colțuri din plintă. Este lucrată din calcar de culoare alb-cenușie. Plinta patrulateră este suprapusă de un tor cilindric, cu marginea dreaptă și partea superioară înclinată spre torul central, cilindric, care făcea legătura cu coloana. În centrul acesteia din urmă, un orificiu circular cu diametrul de 7 cm. (Pl. I, fig. 3). Dimensiuni: $L = 56$ cm; $I = 31$ cm; D tor = 38 cm⁹. Dată: sec. II—III d. Chr.
20. Inv. 17177. Piesă bine conservată, lucrată din marmură de culoare albă. Plinta patrulateră este suprapusă de un tor, în centrul căruia este practicat un orificiu circular de prindere. Dimensiuni: $L = 60$ cm; $I = 22,5$ cm; D tor = 35 cm¹⁰. Dată: sec. IV—VI d. Chr.
21. Inv. 17189. Stare de conservare foarte bună, exceptând ușoara spărtură a plintei. Este lucrată din marmură de culoare albă. Baza, lucrată foarte îngrijit, este de tip „atic”: o plintă pătrată și două toruri separate de o scotie

⁴ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de 210 cm.

⁵ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de 280 cm.

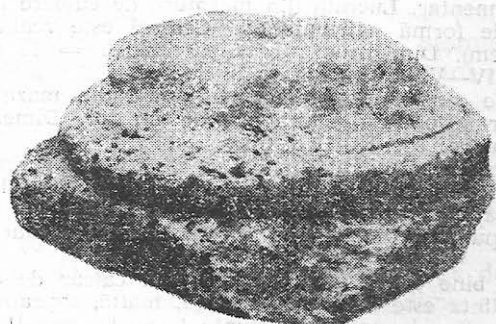
⁶ Coloana ar fi avut o înălțime de 225 cm.

⁷ Coloana ar fi avut o înălțime de 218 cm.

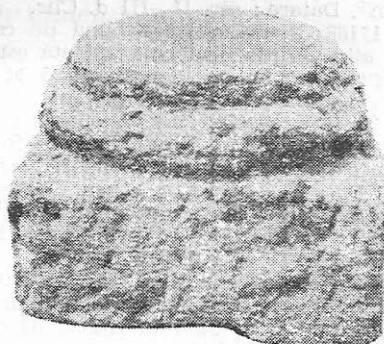
⁸ Idem.

⁹ Înălțimea, probabilă, a coloanei ar fi fost de 270 cm.

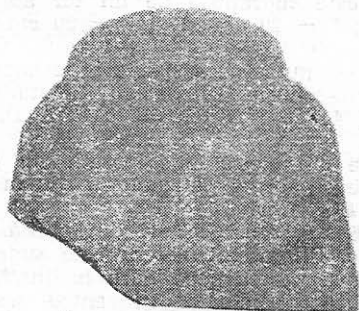
¹⁰ Putem considera o înălțime probabilă a coloanei de 250 cm.

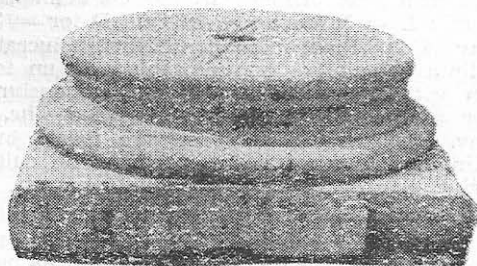
1

2

3

4

- cu listelele respective, utilizată mai cu seamă în ordinul ionic¹¹. (Pl. I, fig. 4). Dimensiuni: L = 73 cm; I = 33 cm; D tor = 65 cm¹². Dată: sec. II—III d. Chr.
22. Inv. 4742. Piesă bine conservată, lucrată din calcar de culoare alb-cenușie, înegrită la suprafață. Plinta patruleteră este suprapusă de un tor. Dimensiuni: L = 69 cm; LA = 63 cm; I = 61 cm; D tor = 48 cm¹³. Dată: sec. II—III d. Chr.
23. Inv. 4735. Piesă bine conservată, lucrată din marmură de culoare albă. Bază masivă pe care apar urme de dăltuire; lucrată neglijent. Orificiul circular (6,5 cm) pentru prindere este situat în centru; lateral însă sînt practicate mici făgașuri, utile aceluiași scop de prindere a coloanei la bază. Dimensiuni: L = 75 cm; LA = 65 cm; I = 28 cm. Dată: sec. IV—VI d. Chr.
24. Inv. 4763. Lucrată din calcar de culoare alb-cenușie, piesa se află într-o stare bună de conservare. (Pl. II, fig. 5). Bază de coloană de tipul „atic”, utilizată în ordinul ionic, formată din plintă pătrată, două toruri și listelele respective¹⁴. Este departe însă de arhetipuri; vezi de altfel și baza de același tip, lucrată după toate canoanele arhitecturii antice, descrisă mai sus¹⁵. Dimensiuni: L = 68 cm; I = 34 cm; D tor = 56 cm¹⁶. Dată: sec. IV—VI d. Chr.
25. Inv. 17324. Lucrată din marmură de culoare alb-vineție, piesa se conservă în întregime, cu excepția colțurilor din partea superioară, care sînt sparte. Este o bază de coloană înaltă, de formă paralelipipedică. Profilaturile de la părțile superioară și inferioară ale plintei, îi dau acesteia aspectul unui altar. Două fețe sînt lucrate mai neîngrijit, ceea ce ar permite presupunerea că susținea un pilastru. Dimensiuni: L = 70 cm; I = 109 cm. Dată: sec. II—III d. Chr.
26. Inv. 17360. Piesă, lucrată din marmură de culoare albă, se conservă în întregime, avînd cîteva cobituri la partea inferioară. Bază de coloană de formă circulară, cu profilaturi drepte, executate în maniera clasică. La partea inferioară se observă urme de dăltuire. Dimensiuni: D = 70 cm¹⁷. Dată: sec. II—III d. Chr.
27. Inv. 17321. Lucrată din marmură de culoare alb-cenușie, piesa se conservă în întregime; prezintă spături la partea inferioară și la colțurile de sus ale plintei. (Pl. II, fig. 6). Bază de coloană înaltă¹⁸. Plinta, prin profilaturile din partea de jos și de la partea superioară, are aspectul unui altar. Este suprapusă de un tor — mic, în comparație cu plinta — și o pseudoscotie. Caracteristica acestei baze o constituie modul diferit de realizare a feței și a părților laterale: profilaturii drepte, înalte de pe fața anterioară, îi corespund cîte patru profilaturi pe fețele laterale. Dimensiuni: L = 73 cm; I = 130 cm. Dată: sec. II—III d. Chr.
28. Inv. 17367. Lucrată din calcar de culoare cenușie, piesa este bine conservată, exceptînd cîteva spături pe muchii și pe corp. Plinta este masivă, de forma unui altar, cu profilaturi late. Dimensiuni: L = 80 cm; I = 135 cm. Dată: sec. V d. Chr.
29. Inv. 17465. Lucrată din calcar de culoare alb-cenușie, baza de coloană se conservă în întregime; două colțuri sînt ușor ciobite. Plinta de formă patruleteră. Este o lucrare îngrijită. Dimensiuni: L = 82 cm; I = 21 cm. Dată: sec. IV—VI d. Chr.

¹¹ Vitruviu, *op. cit.*, IV, 3, p. 160.

¹² Putem presupune o înălțime a coloanei de 450 cm.

¹³ Coloana ar fi putut avea o înălțime de 340 cm.

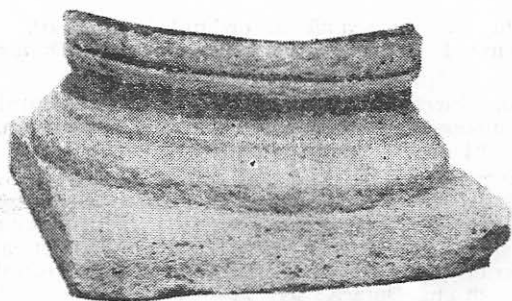
¹⁴ Vitruviu, *loc. cit.*

¹⁵ Nr. 21 din catalog și pl. I, fig. 4.

¹⁶ Coloana ar fi avut o înălțime între 395—400 cm.

¹⁷ Înălțimea coloanei putea fi de 490 cm.

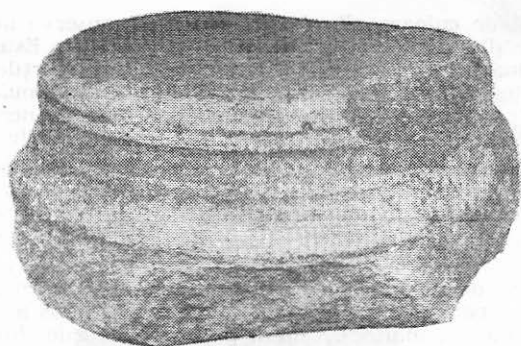
¹⁸ Asemănătoare cu cea de sub nr. 25 din catalog.

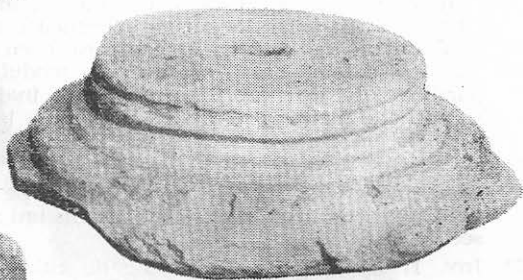
5

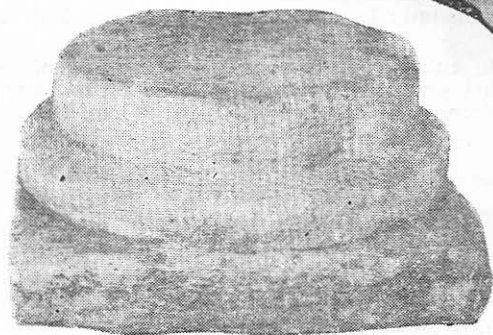
6

7

9

8

Callatis — Mangalia

30. Inv. 6822. Piesă lucrată din calcar de culoare alb-cenușie, conservată fragmentar. Plinta paralelipipedică, are în centru orificiul de prindere, circular, cu un diametru de 8 cm. Dimensiuni, în starea actuală: $L = 19$ cm; $LA = 14$ cm; $I = 12$ cm. Datare: sec. II—III d. Chr.
31. Inv. 5985. Piesa, lucrată din marmură de culoare alb-cenușie, se păstrează fragmentar. Plinta dreptunghiulară este lucrată îngrijit. Dimensiuni: $L = 23$ cm; $LA = 18$ cm; $I = 12$ cm. Datare: sec. II—III d. Chr.
32. Inv. 3632. Bază de coloană lucrată din marmură de culoare alb-cenușie, din care se păstrează doar partea inferioară. Plinta este dreptunghiulară. În centru se află orificiul de prindere al fusului de coloană, cu un diametru de 10 cm. Dimensiuni: $L = 26$ cm; $LA = 21$ cm; $I = 15$ cm. Datare: sec. II—III d. Chr.
33. Inv. 4829. Lucrată din calcar de culoare albă, piesa se conservă fragmentar. Plinta pătrată este suprapusă de două toruri și o scotie. Dimensiuni: $L = 43,5$ cm; $I = 7$ cm. Datare: sec. II—III d. Chr.
34. Inv. 1065. Din piesa lucrată din marmură de culoare alb-vineție, lipsește aproximativ o treime. Plinta dreptunghiulară, scundă, este suprapusă de un tor frumos rotunjit. Lângă orificiul central de fixare, a fost incizată litera *B* (literă sau cifră?). Dimensiuni: $L = 65$ cm; $LA = 43$ cm; $I = 21,5$ cm. Datare: sec. II—III d. Chr.

Limanu

(teritoriul rural al cetății Callatis)

35. Inv. 3630. Piesa, lucrată din marmură de culoare albă cu dungi vineții, se conservă fragmentar. Plinta patrulateră este suprapusă de un tor; orificiul central pentru fixare este pătrat ($4,5 \times 4,5$ cm). Dimensiuni: $L = 53$ cm; $LA = 24$ cm; $I = 16$ cm. Datare: sec. II—III d. Chr.

Dobrogea

(colecția H. Slobozianu ¹⁹)

36. Inv. 15787. Bază de coloană, lucrată din calcar de culoare alb-cenușie. Colțurile plintei sînt sparte; spărturi apar și la toruri. Se relevă însă o execuție îngrijită (Pl. II, fig. 7). Se pare că plinta era de formă pătrată; este suprapusă de două toruri și o scotie — cu listelele respective. Orificiul central are dimensiunile de 5×6 cm. Baza de coloană aparține tipului „atic”, utilizat mai ales în ordinul ionic ²⁰. Dimensiuni: $I = 28$ cm; $D = 50$ cm ²¹. Datare: sec. II—III d. Chr.
37. Inv. 15748. Bază de coloană, păstrată fragmentar (fiind spartă la partea inferioară), lucrată din marmură de culoare alb-cenușie. Plinta este simplă; orificiul central de prindere are diametrul de 3 cm. Dimensiuni: $I = 12,5$ cm; $D = 33,5$ cm ²². Datare: sec. II—III d. Chr.
38. Inv. 17213. Piesa, lucrată din calcar de culoare alb-cenușie, se află în stare bună de conservare. Plinta este de formă pătrată, iar în centrul ei este realizat orificiul de fixare al coloanei la bază, a cărui formă este de asemenea pătrată (3×3 cm). Dimensiuni: $L = 52$ cm; $I = 27$ cm. Datare: sec. II—III d. Chr.

¹⁹ Colecția H. Slobozianu era formată, în principal, cu piese adunate din zona Techirghiol, Eforie Sud, Tuzla.

²⁰ Cf. *supra* nr. 21 din catalog, pl. I, fig. 4; nr. 24 catalog, pl. II, fig. 5.

²¹ Înălțimea coloanei putea fi de 350 cm.

²² Înălțimea coloanei, probabilă, cca 335 cm.

39. Inv. 17309. Lucrată din calcar de culoare alb-cenușie, piesa se conservă fragmentar. Plinta este de formă aproape pătrată. Orificiul central, circular, are diametrul de 4 cm. Dimensiuni: L = 50 cm; LA = 58 cm; I = 26 cm. Datare: sec. II—III d. Chr.

Dobrogea

(loc de descoperire necunoscut)

40. Inv. 4834. Lucrată din marmură de culoare albă cu dungi vineții, piesa se păstrează fragmentar. Plinta paralelipipedică este ornamentată pe una din fețe cu un decor geometric stilizat; pe celelalte trei fețe sînt realizate șanțulețe dreptunghiulare. Dimensiuni: L = 13,5 cm; LA = 13,2 cm; I = 29 cm. Datare: sec. IV—VI d. Chr.
41. Inv. 590. Lucrată din calcar spongios, de culoare alb-cenușie, se conservă fragmentar; plinta este spartă. Plinta de formă pătrată, era lucrată îngrijit. Orificiul central este circular, cu diametrul de 10 cm. Dimensiuni: L = 14,5 cm; LA = 14 cm; I = 14 cm. Datare: sec. II—III d. Chr.
42. Inv. 4851. Piesa, lucrată din calcar spongios de culoare alb-cenușie, se păstrează aproximativ jumătate. Baza avea o plintă de formă patrulateră, listelul și torul; datorită stării de conservare se creează impresia că acesta ar fi fost octogonal. Dimensiuni: L = 20 cm; LA = 13,5 cm; I = 11 cm. Datare: sec. IV—VI d. Chr.
43. Inv. 4831. Bază de colonetă lucrată din calcar de culoare alb-cenușie, bine conservată. Plinta este de formă dreptunghiulară, cu chenar dublu profilat. Orificiul central are diametrul de 6 cm. Dimensiuni: L = 27 cm; LA = 18,5 cm; I = 15 cm. Datare: sec. II—III d. Chr.
44. Inv. 4846. Lucrată din calcar de culoare albă, piesa se păstrează fragmentar. Plinta este de formă dreptunghiulară; deasupra se mai păstrează un tor. Baza este lucrată numai pe două părți; probabil susținea un pilastru. Dimensiuni: L = 275 cm; LA = 21 cm; I = 18,5 cm. Datare: sec. V—VI d. Chr.
45. Inv. 4843. Piesă lucrată din calcar spongios de culoare alb-cenușie aflată în stare bună de conservare. Plinta paralelipipedică are partea inferioară lucrată îngrijit, în trepte. Orificiul central este, deasemeni, dreptunghiular ($2 \times 1,5$ cm). Dimensiuni: L = 28 cm; LA = 19 cm; I = 12 cm. Datare: sec. IV—VI d. Chr.
46. Inv. 4842. Bază de colonetă lucrată din calcar spongios de culoare albă, bine conservată. Plinta dreptunghiulară, simplă, este suprapusă de un tor. Orificiul central de prindere al coloanei la bază, este pătrat (2×2 cm). Dimensiuni: L = 31,5 cm; LA = 22,5 cm; I = 13 cm. Datare: sec. IV—VI d. Chr.
47. Inv. 4657. Bază lucrată din calcar de culoare alb-cenușie. Colțurile plintei sînt sparte, la fel, parte din toruri. Baza era formată din plintă de formă pătrată, două toruri și o scotie cu listelele respective, executată în maniera clasică a ordinului ionic de tip atic²³. În centrul torului superior este practicat orificiul prin care se fixa coloana la bază, a cărui formă este dreptunghiulară (5×6 cm). Dimensiuni: L = 59,5 cm; LA = 59,5 cm; I = 28 cm; D tor = 50 cm²⁴. Datare: sec. II—III d. Chr.
48. Inv. 17123. Piesa, lucrată din calcar dur de culoare alb-cenușie se conservă foarte bine. Baza este formată dintr-o plintă pătrată, suprapusă de un tor, deasupra căruia începe primul segment de coloană, toate lucrate dintr-un singur bolc. (Pl. II, fig. 8). Dimensiuni: L = 55 cm; I = 26 cm. Datare: sec. II—III d. Chr.
49. Inv. 828. Lucrată din marmură de culoare alb-vineție, piesa se conservă fragmentar. Plinta este simplă, dreptunghiulară; orificiul central, de prindere,

²³ Supra, n. 11.

²⁴ Înălțimea coloanei fixată pe această bază putea fi de 350 cm.

- are formă circulară cu un diametru de 6 cm. Dimensiuni: L = 40 cm; LA = 38 cm; I = 18 cm. Dată: sec. II—III d. Chr.
50. Inv. 17168. Bază lucrată din calcar de culoare alb-cenușie, conservată fragmentar. Plinta este simplă, dreptunghiulară. Dimensiuni: L = 38 cm; LA = 29 cm; I = 24 cm. Dată: sec. IV—VI d. Chr.
51. Inv. 1067. Piesa, lucrată din calcar spongios, de culoare alb-cenușie, se găsește într-o stare bună de conservare. Plinta dreptunghiulară este suprapusă de două toruri și o scotie totuși lucrată foarte îngrijit. Dimensiuni: L = 37,5 cm; LA = 32 cm; I = 20 cm. Dată: sec. II—III d. Chr.
52. Inv. 3575. Piesa este lucrată din marmură de culoare vineție. Deși fragmentară este bine conservată. Este o bază masivă; plinta și torul sînt lucrate îngrijit. În centrul torului este realizat orificiul utilizat la fixarea coloanei la bază, a cărui formă circulară are diametrul de 9 cm. Dimensiuni: L = 38 cm; I = 27,5 cm. Dată: sec. II—III d. Chr.
53. Inv. 17363. Bază lucrată din calcar de culoare alb-cenușie. Stare bună de conservare. Plinta de formă pătrată, este lucrată îngrijit. Dimensiuni: L = 38 cm; I = 27,5 cm. Dată: sec. II—III d. Chr.
54. Inv. 4838. Piesă lucrată din calcar spongios de culoare alb-cenușie, bine conservată. Baza este formată dintr-o plintă de formă pătrată, un tor și o parte cilindrică deasupra căreia se suprapuneau restul cilindrilor ce formau coloana. Dimensiuni: L = 39,5 cm; I = 18 cm. Dată: sec. IV—VI d. Chr.
55. Inv. 1171. Piesă din calcar de culoare albă, păstrată fragmentar. Plinta dreptunghiulară, simplă, este lucrată îngrijit. Dimensiuni: L = 45 cm; LA = 34 cm; I = 22 cm. Dată: sec. II—III d. Chr.
56. Inv. 17150. Lucrată din marmură de culoare alb-vineție baza de coloană are lipsă o bună parte din plintă (Pl. II, fig. 9). Baza este formată dintr-o plintă de formă pătrată, suprapusă de un tor masiv; urmează o scotie cu listele foarte pronunțate și încă un tor, aproape simbolic. Dimensiuni: L = 53 cm; I = 24,5 cm; D tor = 43,5 cm²⁵; diametrul orificiului central este de 7 cm. Dată: sec. III d. Chr.
57. Inv. 1066. Bază de coloană lucrată din calcar spongios de culoare alb-cenușie, aflată în stare bună de conservare. Plinta, aproape pătrată, este lucrată în trepte. Dimensiuni: L = 46 cm; LA = 45 cm; I = 17,7 cm. Diametrul orificiului central este de 10 cm. Dată: sec. II—III d. Chr.
58. Inv. 17160. Bază de coloană lucrată din marmură de culoare alb-cenușie păstrată fragmentar. Plinta este dreptunghiulară, simplă. Dimensiuni: L = 47 cm; LA = 29 cm; I = 18 cm. Dată: sec. I—III d. Chr.
59. Inv. 17143. Bază de coloană lucrată din marmură de culoare alb-cenușie, păstrată fragmentar. Plinta este pătrată, simplă. Orificiul central, circular, are diametrul de 5 cm. Dimensiuni: L = 43 cm; I = 20 cm. Dată: sec. IV—VI d. Chr.
60. Inv. 637. Bază de coloană lucrată din calcar spongios de culoare albă. Se conservă bine exceptînd cele două spărturi ale plintei. Plinta dreptunghiulară, înaltă și cele două toruri sînt lucrate îngrijit și bine șlefuite. Dimensiuni: L = 58 cm; LA = 56,5 cm; I = 22,5 cm; D tor = 49 cm²⁶. Dată: sec. I—III d. Chr.
61. Inv. 4830. Lucrată din marmură de culoare alb-vineție se păstrează aproximativ jumătate din piesă. Plinta este de formă dreptunghiulară, suprapusă de un tor înalt. Execuție total neglijentă a piesei. Dimensiuni: L: 38,5 cm; LA = 23 cm; I = 18 cm. Dată: sec. IV—VI d. Chr.

²⁵ Înălțimea coloanei ar fi fost de cca 300 cm.

²⁶ Coloana avea, probabil, o înălțime cuprinsă între 340—350 cm.

II. FUSURI DE COLOANE

Tomis — Constanța

1. Inv. 2154. Lucrat din marmură de culoare albă, fusul se păstrează fragmentar. Corpul este cilindric²⁷. Dimensiuni: D = 9 cm; I = 24 cm²⁸. Datare: sec. V — VI d.Chr.²⁹.
2. Inv. 17743. Fus lucrat din marmură de culoare vineție, păstrat fragmentar. Corpul cilindric este simplu. Dimensiuni: D = 9,5 cm; I = 13 cm³¹. Datare: sec. IV — VI d.Chr.
3. Inv. 2128. Fus de colonetă lucrat din marmură de culoare albă, zaharoidă, păstrat fragmentar. Corpul de formă cilindrică este ornamentat cu un decor vegetal³¹. Dimensiuni: D = 10 cm; I = 7 cm³². Datare: sec. IV—VI d.Chr.³³.
4. Inv. 2160. Fus de colonetă lucrat din marmură zaharoidă, de culoare albă, păstrat fragmentar. Corpul este cilindric, simplu. Dimensiuni: D = 10 cm; I = 8 cm³⁴. Datare: sec. IV—VI d.Chr.³⁵.
5. Inv. 2459. Fus de colonetă lucrat din marmură de culoare albă, păstrat fragmentar. Corpul este cilindric, simplu, lucrat îngrijit. Dimensiuni: D = 10,2 cm; I = 17 cm³⁶. Datare: sec. IV—VI d.Chr.³⁷.
6. Inv. 6890. Fus de colonetă lucrat din marmură de culoare albă, păstrat fragmentar. Coloneta este de formă cilindrică; la unul din capete are un decor profilat: un chenar lat de 4 cm, ieșit în relief 1 cm. La celălalt capăt este realizat un orificiu de formă conică, adânc de 7 cm, cu diametrul de 8—9 cm. Dimensiuni: D = 10,5 cm; I = 23,5 cm³⁸. Datare: sec. V—VI d.Chr.
7. Inv. 5794. Fus de colonetă lucrat din marmură de culoare alb-cenușie, cu dungii vineției, spart la ambele capete. Corpul de formă cilindrică este lucrat îngrijit. Dimensiuni: D = 11 cm; I = 20 cm³⁹. Datare: sec. V—VI d.Chr.
8. Inv. 6813. Fus de colonetă lucrat din marmură zaharoidă, de culoare albă, păstrat fragmentar (spart la ambele capete). Coloneta este de formă conică, avînd suprafața șlefuită uniform. Dimensiuni: D sup. = 6,5 cm; D inf. = 11 cm; I = 40,5 cm⁴⁰. Datare: sec. IV—VI d.Chr.

²⁷ A fost descoperit cu ocazia săpăturilor executate la Basilica Mare din Tomis; cf. A. Rădulescu, *Monumente romano-bizantine din sectorul de vest al cetății Tomis*, Constanța, 1966.

²⁸ Pentru toate fusurile de coloană am considerat că aveau de șapte ori diametrul inferior, cf. Vitruviu, IV, 3. Pornind de la acest considerent, coloneta ar fi avut o înălțime de 63 cm.

²⁹ Propunem aceeași datare cu a monumentului căruia i-a aparținut, cf. A. Rădulescu, *op. cit.*

³⁰ Presupunem o înălțime a coloanei de 66,5 cm (9,5×7).

³¹ Piesa a fost descoperită în săpăturile de la Basilica Mare din Tomis, A. Rădulescu, *op. cit.*

³² Înălțimea, probabilă, a colonetei era de 70 cm (10×7).

³³ Datare sugerată de contextul descoperirii.

³⁴ Înălțimea, probabilă, a colonetei era de 70 cm.

³⁵ Piesa provine din săpăturile de la Basilica Mare din Tomis, cf. A. Rădulescu, *op. cit.*

³⁶ Înălțimea, probabilă, era de 71,4 cm.

³⁷ Provine din săpăturile de la Basilica Mare din Tomis, cf. A. Rădulescu, *op. cit.*

³⁸ Înălțimea, probabilă, a colonetei poate fi considerată 73,5 cm.

³⁹ Înălțimea, probabilă, a colonetei poate fi de 77 cm.

⁴⁰ Înălțimea, probabilă, a colonetei poate fi de 77 cm.

9. Inv. 2483. Fus de colonetă lucrat din marmură de culoare albă. Piesa, păstrată fragmentar, este lucrată îngrijit; se conservă parte dintr-un decor vegetal și o volută. Dimensiuni: $D = 11,5 \text{ cm}$; $I = 8 \text{ cm}$ ⁴¹. Dată: sec. IV—VI d.Chr.⁴².
10. Inv. 2447. Fus de colonetă lucrat din marmură de culoare albă. Piesa, păstrată fragmentar, este lucrată îngrijit; profilaturi frumos șlefuite. Dimensiuni: $D = 13 \text{ cm}$; $I = 13 \text{ cm}$ ⁴³. Dată: sec. IV—VI d.Chr.⁴⁴.
11. Inv. 2214. Fus de colonetă lucrat din marmură de culoare albă, păstrat fragmentar (doar partea superioară). Corpul este cilindric, nedecorat. Dimensiuni: $D = 14,5 \text{ cm}$; $I = 24,5 \text{ cm}$ ⁴⁵. Dată: sec. IV—VI d.Chr.⁴⁶.
12. Inv. 3606. Fus de colonetă lucrat din marmură de culoare albă, păstrat fragmentar. Corpul de formă cilindrică este lucrat îngrijit; la partea inferioară prezintă o scobitură în interior, imitând o scotie. Dimensiuni: $D = 15 \text{ cm}$; $I = 18 \text{ cm}$ ⁴⁷. Dată: sec. II—III d.Chr.
13. Inv. 2127. Fus de colonetă lucrat din marmură de culoare albă, păstrat fragmentar. Corpul cilindric, simplu, este bine șlefuit. Dimensiuni: $D = 15 \text{ cm}$; $I = 7 \text{ cm}$ ⁴⁸. Dată: sec. IV—VI d.Chr.⁴⁹.
14. Inv. 7887. Fus de colonetă lucrat din marmură de culoare albă, cu dungi vineții; fragment bine conservat. Corpul de formă cilindrică, poartă o inscripție în limba greacă. Dimensiuni: $D = 19 \text{ cm}$; $I = 44 \text{ cm}$ ⁵⁰. Dată: sec. IV—VI d.Chr.
15. Inv. 3451. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare albă, păstrat aproape în întregime; la partea superioară sînt cîteva spărturi. Piesa este bine șlefuită, lucrată îngrijit. La unul din capete sînt realizate în relief, trei profilaturi concentrice. Dimensiuni: $D = 25 \text{ cm}$; $I = 128 \text{ cm}$ ⁵¹. Dată: sec. IV—VI d. Chr.
16. Inv. 15734. Fus de coloană lucrat din calcar compact de culoare alb-cenușie, păstrat fragmentar. Corpul este simplu, de formă cilindrică. Dimensiuni: $D = 26 \text{ cm}$; $I = 43 \text{ cm}$ ⁵². Dată: sec. IV—VI d.Chr.
17. Inv. 4741. Fus de coloană lucrat din calcar de culoare alb-cenușie, păstrat fragmentar. Corpul este cilindric; la bază o profilatură circulară (deteriorată) trebuia să se îmbine cu torul superior al bazei. Dimensiuni: $D = 27 \text{ cm}$; $I = 85 \text{ cm}$ ⁵³. (Pl. III, fig. 1). Dată: sec. IV—VI d.Chr.
18. Inv. 17679. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare albă, păstrat fragmentar. Corpul de formă cilindrică este frumos șlefuit. Dimensiuni: $D = 27 \text{ cm}$; $I = 29 \text{ cm}$ ⁵⁴. Dată: sec. IV—VI.
19. Inv. 15732. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare albă, păstrat fragmentar. Corpul este cilindric, simplu. Dimensiuni: $D = 28 \text{ cm}$; $I = 75 \text{ cm}$ ⁵⁵. Dată: sec. IV—VI d.Chr.

⁴¹ Înălțimea, probabilă, a colonetei putea fi de cca 80 cm.

⁴² Datarea este sugerată și de locul descoperirii: Basilica Mare din Tomis, cf. A. Rădulescu, *op. cit.*

⁴³ Înălțimea, probabilă, a colonetei era de cca 90 cm.

⁴⁴ Coloneta a fost descoperită în săpăturile de la Basilica Mare din Tomis, cf. A. Rădulescu, *op. cit.*

⁴⁵ Înălțimea, probabilă, a colonetei era de cca 100 cm.

⁴⁶ Descoperită la Basilica Mare din Tomis, cf. A. Rădulescu, *op. cit.*

⁴⁷ Înălțimea, probabilă, a colonetei era de cca 105 cm.

⁴⁸ Înălțimea, probabilă, a colonetei era de cca 105 cm.

⁴⁹ Coloana a fost descoperită în săpăturile de la Basilica Mare din Tomis, cf. A. Rădulescu, *op. cit.*

⁵⁰ Înălțimea, probabilă, a colonetei ar fi fost de cca 133—135 cm.

⁵¹ Înălțimea, probabilă, a coloanei ar fi fost de 175 cm.

⁵² Înălțimea, probabilă, a coloanei era cuprinsă între 180—185 cm.

⁵³ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 200 cm.

⁵⁴ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 200 cm.

⁵⁵ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 200 cm.

20. Inv. 5931. Fus de coloană lucrat din calcar alb-cenușiu, păstrat fragmentar. Corpul cilindric, simplu, prezintă o ciobitură de dimensiuni mai mari la partea inferioară. Dimensiuni : $D = 32$ cm ; $I = 86$ cm⁵⁶. Datare : sec. VI d.Chr.
21. Inv. 17325. Fus de coloană lucrat din marmură zaharoidă de culoare albă, păstrat fragmentar. Dimensiuni : $D = 33$ cm ; $I = 154$ cm⁵⁷. Datare : sec. II—III d.Chr.
22. Inv. 5793. Fus de coloană lucrat din calcar cochilifer, de culoare albă, păstrat fragmentar. Dimensiuni : 34 cm ; $I = 100$ cm⁵⁸. Datare : sec. II—III d.Chr.
23. Inv. 5930. Fus de coloană lucrat din calcar de culoare albă, păstrat fragmentar. Corpul cilindric are la bază lucrată profilatura care asigură trecerea la torurile bazei, realizată însă neglijent și inegal. Dimensiuni : $D = 36$ cm ; $I = 67$ cm⁵⁹. Datare : sec. VI d.Chr.
24. Inv. 3577. Fus de coloană, lucrat din calcar de culoare alb-cenușie, păstrat fragmentar. Corpul de formă cilindrică prezintă la partea superioară o profilatură circulară. Dimensiuni : $D = 36,5$ cm ; $I = 88$ cm⁶⁰. Datare : sec. IV—VI d.Chr.
25. Inv. 17008. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare alb-cenușie, păstrat aproape jumătate. Corpul este cilindric, simplu, având la partea inferioară un pseudotor și un listel mic, din care începea fusul. Dimensiuni : $D = 37$ cm ; $I = 125$ cm⁶¹. (Pl. III, fig. 2). Datare : sec. II—III d.Chr.
26. Inv. 17010. Fus de coloană lucrat din calcar alb-gălbui, bine conservat. La partea inferioară este realizată o profilatură lată de 3 cm, iar la bază, central, este realizat orificiul de prindere la bază, adînc de $5,3$ cm și cu un diametru de $3,2$ cm. Dimensiuni : $D = 38$ cm ; $I = 236$ cm⁶². Datare : sec. II—III.
27. Inv. 4729. Fus de coloană lucrat din calcar compact de culoare alb-gălbuie ; spart în două părți, a fost lipit. Corpul, ușor tronconic, simplu, prezintă la bază o profilatură. (Pl. III, fig. 3). Dimensiuni : $D = 39$ cm ; $I = 278$ cm. Datare : sec. IV—VI d.Chr.
28. Inv. 17009. Fus de coloană lucrat din calcar cochilifer, de culoare alb-cenușie, păstrat fragmentar. (Pl. III, fig. 4). Corpul cilindric este simplu. Dimensiuni : $D = 40$ cm ; $I = 177$ cm⁶³. Datare : sec. II—III d.Chr.
29. Inv. 17193. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare albă, zaharoidă, păstrat fragmentar ; este spart longitudinal. Dimensiuni : $D = 47$ cm ; $I = 68$ cm⁶⁴. Datare : sec. III d.Chr.
30. Inv. 2103. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare albă, cu ușoare dungi vineții, păstrat fragmentar. Corpul este cilindric, simplu. Dimensiuni : $D = 50$ cm ; $I = 84$ cm⁶⁵. Datare : sec. IV—VI d.Chr.⁶⁶
31. Inv. 17361. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare albă, păstrat în două fragmente. Forma fusului este ușor tronconică. Dimensiuni : $D = 58$ cm ; $I = 340$ cm⁶⁷. Datare : sec. II—III d.Chr.

⁵⁶ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de 224 cm.

⁵⁷ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 230 cm.

⁵⁸ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 240 cm.

⁵⁹ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca $250—255$ cm.

⁶⁰ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 255 cm.

⁶¹ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 260 cm.

⁶² Considerînd fusul de 14 moduli (7 diametre), ar fi trebuit ca înălțimea coloanei să fie de 266 cm ; dar probabil în calcul a fost luat și capitelul.

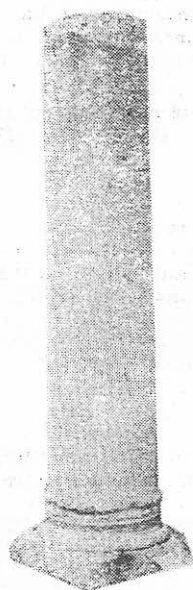
⁶³ Considerînd fusul de 14 moduli, înălțimea coloanei ar fi trebuit să fie de 280 cm.

⁶⁴ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de 330 cm.

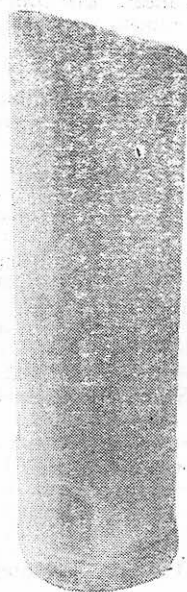
⁶⁵ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de 350 cm.

⁶⁶ Coloana provine din săpăturile de basilica mare din Tomis, cf. A. Rădulescu, *op. cit.*

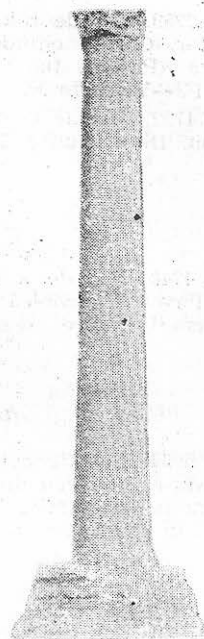
⁶⁷ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca $405—410$ cm.

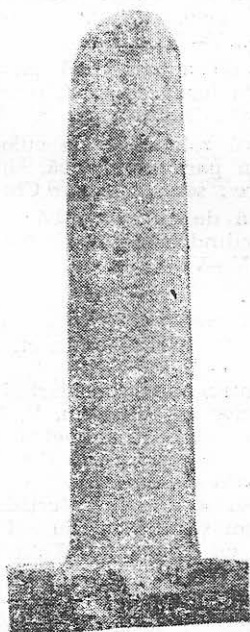
1

2

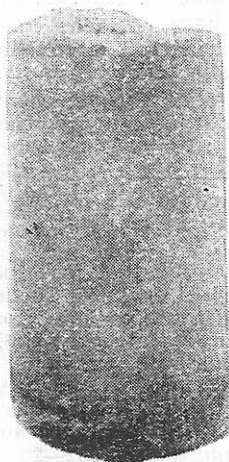
3

4

6

5

32. Inv. 2259. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare albă, păstrat fragmentar. Corpul cilindric, simplu, prezintă o ușoară șanțuire la partea inferioară. (Pl. III, fig. 5). Dimensiuni : D = 60 cm ; I = 125 cm⁶⁸. Dată : sec. IV—VI d.Chr.⁶⁹.
33. Inv. 4722. Fus de coloană lucrat din calcar de culoare alb-cenușie, bine conservat. Dimensiuni : D = 65 cm ; I = 280 cm⁷⁰. Dată : sec. IV—VI d.Chr.

Basarabi

(teritoriul rural al cetății Tomis)

34. Inv. 4240. Fus de colonetă lucrat din calcar cretos, bine conservat. Corpul are formă tronconică, cu talpa plată. Dimensiuni : D = 12,5 cm ; I = 20,5 cm⁷¹. Dată : sec. VIII—IX d.Chr.

Medgidia

(teritoriul rural al cetății Tomis)

35. Inv. 5934. Fus de colonetă, bine conservat, lucrat din marmură de culoare cenușiu-gălbuie, cu dungi vineții⁷². (Pl. III, fig. 6). Coloneta este decorată cu un motiv schematic, imitând un capitel și comportând o cruce în relief. Dimensiuni : D = 20 cm ; I = 124 cm. Dată : sec. VI d.Chr.⁷³.

Callatis — Mangalia

36. Inv. 5969. Fus de colonetă lucrată din marmură de culoare albă, cu reflexe cenușii, conservat fragmentar. Corpul este de formă cilindrică, simplu. Dimensiuni : D = 10 cm ; I = 21 cm⁷⁴. Dată : sec. V—VI d.Chr.
37. Inv. 6806. Fus de colonetă lucrat din marmură de culoare albă, păstrat fragmentar. Corpul de formă cilindrică, simplu, era legat de bază printr-un pilon metalic. Dimensiuni : D = 10 ; I = 11 cm⁷⁵. Dată : sec. V—VI d.Chr.
38. Inv. 15785. Fus de colonetă lucrat din marmură zaharoidă, de culoare albă, spart la unul din colțuri. Corpul este de formă paralelipipedică, simplu. Dimensiuni : latura = 12 cm ; I = 22 cm. Dată : sec. III—IV d.Chr.
39. Inv. 5979. Fus de colonetă lucrat din marmură de culoare albă, cu reflexe cenușii, păstrat fragmentar. Corpul de formă cilindrică este simplu. Dimensiuni : D = 17 cm ; I = 29,8 cm⁷⁶. Dată : sec. IV—VI d.Chr.

⁶⁸ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 420 cm.

⁶⁹ Coloana provine din săpăturile de la basilica mare din Tomis, cf. A. Rădulescu, *op. cit.*

⁷⁰ După aspect fusul pare a se fi păstrat în întregime ; considerând că ar fi putut proveni de la un portic aflat la un nivel superior (cf. Vitruviu, V, 1, p. 207 ; V, 2, p. 208) este posibil ca proporțiile să fi fost altele, altfel, la diametrul de 65 cm înălțimea coloanei ar fi trebuit să fie de 455 cm.

⁷¹ Înălțimea, probabilă, a colonetei ar fi fost de cca 85—90 cm.

⁷² Numărul de inventar este cel avut când piesa se afla în colecțiile Muzeului de istorie națională și arheologie Constanța ; acum se află la Muzeul Național de Istorie. I. Barnea, *Les monuments paléochrétiens de Roumanie*, Citta del Vaticano, Roma, 1977, p. 202—203, fig. 72/2.

⁷³ I. Barnea, *loc. cit.*, consideră că deși descoperită la Medgidia — unde a fost utilizată ca material de construcție — piesa provine desigur de la o biserică creștină tomitană din secolul VI d.Ch.

⁷⁴ Înălțimea, probabilă, a colonetei putea fi de 70 cm.

⁷⁵ Înălțimea, probabilă, a colonetei era de 70 cm.

⁷⁶ Înălțimea, probabilă, a colonetei era de cca 120 cm.

40. Inv. 2666. Fus de colonetă lucrat din marmură de culoare albă, păstrat fragmentar; ambele capete sînt sparte. Corpul are formă cilindrică, comportînd caneluri. Dimensiuni: D = 19 cm; I = 63 cm⁷⁷. Dată: sec. IV—VI d.Chr.
41. Inv. 5774. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare cenușie. Piesa se conservă fragmentar, în mai multe locuri apărînd spărturi moderne. Corpul de formă cilindrică are realizată la unul din capete o profilatură de 7 cm, iar deasupra acesteia o alta mai vagă. Orificiul pentru fixarea la bază este circular, adînc de 5,3 cm. Dimensiuni: D = 23 cm; I = 35 cm⁷⁸. Dată: sec. V—VI d.Chr.
42. Inv. 17766. Fus de coloană din marmură de culoare alb-cenușie, spart la ambele capete. Corpul este cilindric, simplu. Dimensiuni: D = 35 cm; I = 100 cm⁷⁹. Dată: sec. II—III d.Chr.
43. Inv. 17018. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare alb-cenușie, păstrat fragmentar. Corpul cilindric, simplu, este lucrat îngrijit. Dimensiuni: D = 35 cm; I = 35 cm⁸⁰. Dată: sec. II—III d.Chr.
44. Inv. 6831. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare vinetie, păstrat fragmentar. Corpul cilindric are la partea superioară trei profilaturi; este lucrat îngrijit, lustruit cu grijă. Dimensiuni: D = 36 cm; I = 38 cm⁸¹. Dată: sec. II—III d.Chr.
45. Inv. 17771. Fus de coloană lucrat din calcar de culoare alb-cenușie, păstrat fragmentar. Corp cilindric, simplu. Dimensiuni: D = 40 cm; I = 50 cm⁸². Dată: IV—VI d.Chr.
46. Inv. 17770. Fus de coloană lucrat din calcar de culoare alb-cenușie, păstrat fragmentar. Corpul este cilindric, simplu. Dimensiuni: D = 45 cm; I = 60 cm⁸³. Dată: IV—VI d.Chr.
47. Inv. 6827. Fus de coloană lucrat din calcar de culoare alb-cenușie, păstrat fragmentat. Corpul este cilindric, cu caneluri la partea superioară. Dimensiuni D = 50 cm; I = 29 cm⁸⁴. Dată: sec. II—III d.Chr.

Ibidia — Slava rusă (jud. Tulcea)

48. Inv. 4752. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare albă cu nervuri vinetie⁸⁵, păstrată în întregime. (Pl. IV, fig. 7). Corp tronconic, simplu, dublu profilat la partea superioară și o singură profilatură la bază. Dimensiuni: D = 50 cm; I = 350 cm. Dată: sec. VI d.Chr.

Carsium — Hirșova

49. Inv. 4849. Fus de coloană, lucrat din calcar spongios de culoare alb-cenușie, păstrat fragmentar. Pe corpul cilindric se observă un mic ornament incizat, neclar. Dimensiuni: D = 20,5 cm; I = 35 cm⁸⁶. Dată: sec. IV—VI d.Chr.
50. Inv. 4850. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare albă, păstrat fragmentar. Corpul cilindric este simplu. Dimensiuni: D = 13,5 cm; I = 22 cm⁸⁷. Dată: sec. IV—VI d.Chr.

⁷⁷ Înălțimea, probabilă, a colonetei era cuprinsă între 130—135 cm.

⁷⁸ Înălțimea, probabilă, a colonetei era de cca 160 cm.

⁷⁹ Înălțimea, probabilă, a colonetei era cuprinsă între 245—250 cm.

⁸⁰ Înălțimea, probabilă, a colonetei era cuprinsă între 245—250 cm.

⁸¹ Înălțimea, probabilă, a coloanei era cuprinsă între 250—255 cm.

⁸² Înălțimea, probabilă, a coloanei putea fi de 280 cm.

⁸³ Înălțimea, probabilă, a coloanei putea fi de 315 cm.

⁸⁴ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de 350 cm.

⁸⁵ Pentru o serie de alte monumente arhitectonice provenind de la Ibidia (Slava Rusă), lucrate din același material, s-a considerat că este marmură de Procones; cf. V.H. Baumann, în Peuce, 9, Tulcea, 1984, p. 221, nr. 24.

⁸⁶ Înălțimea, probabilă, a coloanei putea fi cuprinsă între 140—145 cm.

⁸⁷ Înălțimea, probabilă, a coloanei putea fi cuprinsă între 95—100 cm.

Dobrogea

(piese din colecția H. Slobozișanu; culese în general din jurul lacului Techirghiol)

51. Inv. 15786. Fus de colonetă lucrat din marmură zaharoidă, de culoare albă, spart la ambele capete. Corpul este cilindric, simplu. Dimensiuni : D = 7,5 cm ; I = 15,3 cm⁸⁸. Dată : sec. II—III d.Chr.
52. Inv. 17306. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare albă, cu reflexe cenușii, păstrat fragmentar. Corpul este cilindric, simplu. Dimensiuni : D = 31 cm ; I = 76 cm⁸⁹. Dată : sec. II—III d.Chr.
53. Inv. 17325. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare alb-vineție, din care se mai păstrează partea superioară. Corpul cilindric este lucrat îngrijit. La partea superioară este realizat un chenar simplu și un brâu lat de 12 cm. Dimensiuni : D = 33 cm ; I = 155 cm⁹⁰. Dată : sec. II—III d.Chr.
54. Inv. 17320. Fus de coloană lucrat din calcar de culoare alb-cenușie, păstrat fragmentar. Corp cilindric, simplu. Dimensiuni : D = 31 cm ; I = 59 cm⁹¹. Dată : IV—VI d.Chr.
55. Inv. 17305. Fus de coloană lucrat din marmură zaharoidă, de culoare albă, păstrat aproximativ jumătate⁹². Corp cilindric, simplu, lucrat cu multă grijă. Dimensiuni : D = 34,5 cm ; I = 115 cm. Dată : sec. II—III d.Chr.
56. Inv. 17322. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare alb-vineție, căruia îi lipsește partea superioară. Corpul cilindric este șlefuit cu multă atenție. La partea inferioară este realizat un brâu mai gros (un pseudotor). Dimensiuni : D = 36 cm ; I = 134 cm⁹³. Dată : sec. II—III d.Chr.
57. Inv. 17355. Fus de coloană lucrat din marmură albă, păstrat fragmentar. Corpul de formă cilindrică este lucrat îngrijit. Dimensiuni : D = 38 cm ; I = 135 cm⁹⁴. Dată : sec. II—III d.Chr.
58. Inv. 17315. Fus de coloană lucrat din granit, păstrat fragmentar. Dimensiuni : D = 44 cm ; I = 136 cm⁹⁵. Dată : sec. II—III d.Chr.
58. Inv. 17352. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare albă cu dungi vineții ; păstrată aproape jumătate, piesa se conservă bine. Dimensiuni : D = 45 cm ; I = 145 cm⁹⁶. Dată : sec. II—III d.Chr.
60. Inv. 17303. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare albă, din care se păstrează mai puțin de un sfert⁹⁷. Corpul de formă cilindrică este simplu. Dimensiuni : D = 56 cm ; I = 73 cm. Dată : sec. III d.Chr.
61. Inv. 17353. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare albă, din care se păstrează mai mult de o treime⁹⁸. Corpul cilindric este simplu. Dimensiuni : D = 57 cm ; I = 188 cm. Dată : sec. II—III d.Chr.
62. Inv. 17302. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare albă, spart la ambele capete. Dimensiuni : D = 60 cm ; I = 214 cm⁹⁹. Dată : sec. II—III d.Chr.
63. Inv. 17354. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare albă, păstrat fragmentar. Dimensiuni : D = 63 cm ; I = 120 cm¹⁰⁰. Dată : sec. II—III d.Chr.
64. Inv. 17304. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare albă, păstrat fragmentar. Dimensiuni : D = 68 cm ; 97 cm¹⁰¹. Dată : sec. II—III d.Chr.

⁸⁸ Înălțimea colonetei putea fi cuprinsă între 50—55 cm.

⁸⁹ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 217 cm.

⁹⁰ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 230 cm.

⁹¹ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 217 cm.

⁹² Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 240 cm.

⁹³ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 250 cm.

⁹⁴ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 266 cm.

⁹⁵ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 308 cm.

⁹⁶ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 315 cm.

⁹⁷ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 390 cm.

⁹⁸ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 400 cm.

⁹⁹ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 420 cm.

¹⁰⁰ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 440 cm.

¹⁰¹ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 475 cm.

Dobrogea

(loc de descoperire necunoscut)

65. Inv. 4245. Fragment dintr-o colonetă lucrată din marmură de culoare portocalie, cu vine cenușii. Corpul de formă semicirculară, prezintă la bază un orificiu cu diametrul de 1,5 cm. Dimensiuni : D = 6,5 cm ; I = 10,5 cm ¹⁰². Dată : sec. II—III d.Chr.
66. Inv. 536. Fus de colonetă lucrat din marmură de culoare albă, cu dungi vineții, păstrat fragmentar. Corp cu caneluri în torsadă ; la partea superioară un orificiu oval. Dimensiuni : D = 9 cm ; I = 30,5 cm ¹⁰³. Dată : sec. II—III d.Chr.
67. Inv. 581. Fus de colonetă lucrat din marmură zaharoidă de culoare albă, patină gălbuie. Se păstrează fragmentar. Corpul de forma unui clopot cu talpa plată. Dimensiuni : D = 14 cm ; I = 22 cm ¹⁰⁴. Dată : sec. II—III d.Chr.
68. Inv. 17149. Fus de colonetă lucrat din calcar de culoare cenușie. Se conservă fragmentar. Corpul este de formă cilindrică, simplu. Dimensiuni : D = 14,5 cm ; I = 26,5 cm ¹⁰⁵. Dată : sec. II—III d.Chr.
69. Inv. 15777. Fus de colonetă lucrat din marmură de culoare albă. Piesa se conservă fragmentar, fiind spartă la unul din capete. Corpul este de formă cilindrică. Dimensiuni : D = 16,5 cm ; I = 30 cm ¹⁰⁶. Dată : sec. II—III d.Chr.
70. Inv. 5665. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare vineție. Piesa se conservă fragmentar. Corpul este cilindric. La unul din capete apare o albiere și o serie de caneluri ce par a marca partea superioară a fusului. Dimensiuni : D = 18 cm ; I = 38 cm ¹⁰⁷. Dată : sec. II—III d.Chr.
71. Inv. 5666. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare albă, cu dungi vineții. Se conservă fragmentar. Corpul este de formă cilindrică ; la partea inferioară sînt realizate caneluri. Dimensiuni : D = 20 cm ; I = 20 cm ¹⁰⁸. Dată : sec. II—III d.Chr.
72. Inv. 15778. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare albă cu dungi vineții. Piesa se conservă fragmentar. Corpul este cilindric, simplu. Dimensiuni : D = 20 cm ; I = 44,5 cm ¹⁰⁹. Dată : sec. III—IV d.Chr.
73. Inv. 18185. Fus de coloană lucrat din calcar de culoare cenușie, păstrat fragmentar. Pe corpul cilindric este realizată o profilatură. Dimensiuni : D = 20 cm ; I = 80 cm ¹¹⁰. Dată : sec. IV—VI.
74. Inv. 17169. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare albă, păstrat fragmentar. Corpul este cilindric, simplu. Dimensiuni : D = 22 cm ; I = 47 cm ¹¹¹. Dată : sec. VI d. Chr.
75. Inv. 17140. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare albă, păstrat fragmentar. Corpul este cilindric, simplu. Dimensiuni : D = 24 cm ; I = 30 cm. ¹¹² Dată : sec. IV—VI d.Chr.

¹⁰² Înălțimea, probabilă, a colonetei era de cca 45—50 cm.¹⁰³ Înălțimea, probabilă, a colonetei era cuprinsă între 60—65 cm.¹⁰⁴ Înălțimea, probabilă, a colonetei era cuprinsă între 95—100 cm.¹⁰⁵ Înălțimea, probabilă, a colonetei era de cca 100 cm.¹⁰⁶ Înălțimea, probabilă, a colonetei era de cca 115 cm.¹⁰⁷ Înălțimea, probabilă, a colonetei era de cca 125 cm.¹⁰⁸ Înălțimea, probabilă, a colonetei era de cca 140 cm.¹⁰⁹ Înălțimea, probabilă, a colonetei era de cca 140 cm.¹¹⁰ Înălțimea, probabilă, a colonetei era de cca 140 cm.¹¹¹ Înălțimea, probabilă, a colonetei era de cca 150—155 cm.¹¹² Înălțimea, probabilă, a colonetei era de cca 165—170 cm.

76. Inv. 17834. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare alb-cenușie, păstrat fragmentar. Corpul este cilindric, simplu. Dimensiuni : D = 25 cm ; I = 68 cm ¹¹³. Dată : sec. IV—VI d. Chr.
77. Inv. 17126. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare alb-cenușie, păstrat fragmentar. Corpul este cilindric, simplu. Dimensiuni : D = 25 cm ; I = 67 cm ¹¹⁴. Dată : sec. IV—VI d. Chr.
78. Inv. 5722. Fus de coloană lucrat din calcar cochilifer, de culoare albă. Piesa pare a fi întreagă ¹¹⁵. Corpul de formă cilindrică este simplu. Dimensiuni : D = 26 cm ; I = 130 cm. Dată : sec. V—VI d. Chr.
79. Inv. 17164. Fus de coloană lucrat din calcar de culoare alb-cenușie, păstrat fragmentar. Corpul este cilindric, simplu. Dimensiuni : D = 27 cm ; I = 22 cm ¹¹⁶. Dată : sec. IV—VI d. Chr.
80. Inv. 17139. Fus de coloană lucrat din calcar de culoare cenușie, păstrat fragmentar. Corpul este cilindric, simplu. Dimensiuni : D = 28 cm ; I = 27 cm ¹¹⁷. Dată : sec. IV—VI d. Chr.
81. Inv. 18187. Fus de coloană lucrat din calcar de culoare alb-cenușie, păstrat fragmentar. Corpul este cilindric, simplu. Dimensiuni : D = 28 cm ; I = 50 cm ¹¹⁸. Dată : sec. IV—VI d. Chr.
82. Inv. 17778. Fus de coloană lucrat din calcar cochilifer, din care se mai păstrează circa o treime ¹¹⁹. Coloană lucrată în stil doric, cu caneluri puțin profunde. Se mai păstrează adănciturile de formă pătrată utilizate la legăturile metalice de bază. Dimensiuni : D = 30 cm ; I = 80 cm. Dată : sec. I—II d. Chr.
83. Inv. 17782. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare albă, păstrat fragmentar. Corpul este cilindric, simplu. Dimensiuni : D = 30 cm ; I = 60 cm ¹²⁰. Dată : sec. IV—VI d. Chr.
84. Inv. 17832. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare albă, păstrat fragmentar. Corpul este cilindric, simplu. Dimensiuni : D = 30 cm ; I = 100 cm ¹²¹. Dată : sec. IV—VI d. Chr.
85. Inv. 5717. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare albă cu dungi vineții, păstrat fragmentar. Corpul este cilindric, simplu. Dimensiuni : D = 30 cm ; I = 117 cm ¹²². Dată : sec. V—VI.
86. Inv. 17145. Fus de coloană lucrat din calcar de culoare alb-cenușie, din care se mai păstrează partea inferioară. Corpul cilindric este simplu. Dimensiuni : D = 30 cm ; I = 65 cm ¹²³. Dată : sec. IV—VI d. Chr.
87. Inv. 17785. Fus de coloană lucrat din calcar de culoare alb-cenușie, păstrat fragmentar. Corpul cilindric este simplu. Dimensiuni : D = 30 cm ; I = 55 cm ¹²⁴. Dată : sec. IV—VI d. Chr.
88. Inv. 6812. Fus de coloană lucrat din calcar aochilifer, păstrat fragmentar. Corpul cilindric are o profilatură la unul din capete. Dimensiuni : D = 31 cm ; I = 100 cm ¹²⁵. Dată : sec. IV—VI d. Chr.

¹¹³ Înălțimea, probabilă, a colonetei era de cca 175 cm.

¹¹⁴ Înălțimea, probabilă, a colonetei era de cca 175 cm.

¹¹⁵ Înălțimea, probabilă, a colonetei era de cca 180—185 cm.

¹¹⁶ Înălțimea, probabilă, a colonetei era de cca 200 cm.

¹¹⁷ Înălțimea, probabilă, a colonetei era de cca 200 cm.

¹¹⁸ Înălțimea, probabilă, a colonetei era de cca 200 cm.

¹¹⁹ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 210 cm.

¹²⁰ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 210 cm.

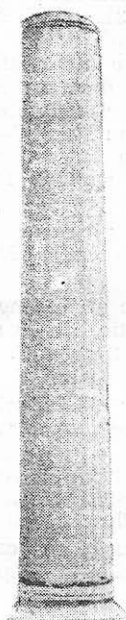
¹²¹ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 210 cm.

¹²² Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 210 cm.

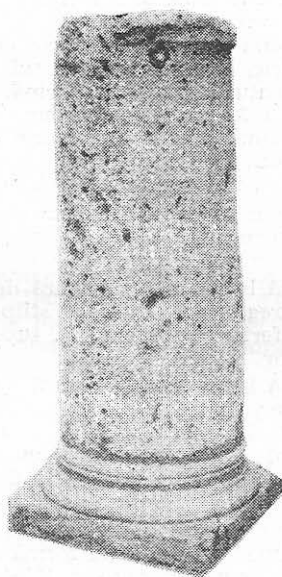
¹²³ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 210 cm.

¹²⁴ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 210 cm.

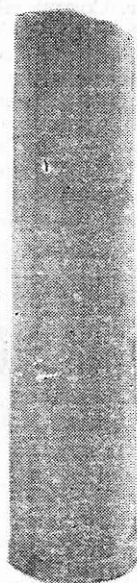
¹²⁵ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 217 cm.

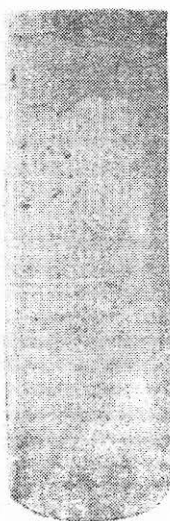
7

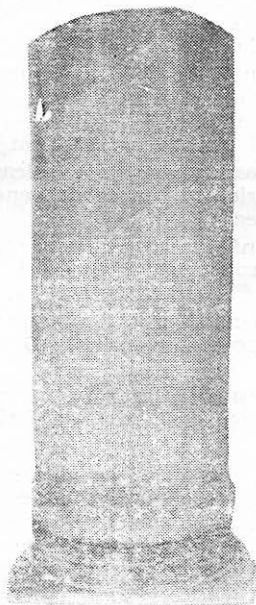
8

9

11

10

12

89. Inv. 17157. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare albă, păstrat fragmentar. Corpul cilindric este simplu. Dimensiuni : $D = 31$ cm ; $I = 30$ cm¹²⁶. Dată : sec. IV—VI d. Chr.
90. Inv. 17821. Fus de coloană lucrat din calcar de culoare alb-cenușie, păstrat fragmentar. Corp cilindric, simplu. La capătul păstrat, două profilaturi asigurau legătura cu elementul arhitectonic următor (bază sau capitel). (Pl. IV, fig. 8). Dimensiuni : $D = 32$ cm ; $I = 80$ cm¹²⁷. Dată : sec. IV—VI d. Chr.
91. Inv. 17835. Fus de coloană lucrat din calcar dens, de culoare alb-gălbuie, păstrat fragmentar. Fusul, de formă tronconică, este simplu. Dimensiuni : $D = 32$ cm ; $I = 93$ cm¹²⁸. Dată : sec. IV—VI d. Chr.
92. Inv. 17173. Fus de coloană lucrat din calcar de culoare alb-cenușie, cilindric, păstrat fragmentar. Dimensiuni : $D = 32$ cm ; $I = 45$ cm¹²⁹. Dată : sec. IV—VI d. Chr.
93. Inv. 4743. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare albă, bine conservat, păstrat, se pare, în întregime¹³⁰. Este un stîlp monolitic, de formă tronconică. Dimensiuni : D . inferior = 32 cm ; D . superior = 26 cm ; $I = 262$ cm. Dată : sec. IV—VI d. Chr.
94. Inv. 5778. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare alb-cenușie cu dungi vineții, păstrat fragmentar. Corpul de formă cilindrică prezintă la capătul păstrat întreg două profilaturi : una inelară și, deasupra ei, o a doua, plată, lată de 4,5 cm. La partea inferioară, în centru, un orificiu circular cu diametrul de 6 cm și adîncimea de 5 cm, era utilizat la fixarea fusului de bază. Dimensiuni : $D = 33$ cm ; $I = 31$ cm¹³¹. Dată : sec. II—III d. Chr.
95. Inv. 17833. Fus de coloană lucrat din marmură alb-cenușie, din care se conservă aproximativ o treime¹³². Corpul de formă cilindrică este simplu. Dimensiuni : $D = 33$ cm ; $I = 90$ cm. Dată : sec. III d. Chr.
96. Inv. 17831. Fus de coloană lucrat din calcar de culoare cenușie, păstrat fragmentar. Corpul cilindric este simplu. Dimensiuni : $D = 35$ cm ; $I = 60$ cm¹³³. Dată : sec. IV—VI d. Chr.
97. Inv. 17776. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare alb-cenușie cu dungi vineții. Îi lipsește partea superioară. Corpul de formă cilindrică, simplu, are la bază o profilatură ce asigură legătura organică cu baza (Pl. IV, fig. 9). Dimensiuni : $D = 35,5$ cm ; $I = 177$ cm¹³⁴. Dată : sec. III—IV d. Chr.
98. Inv. 17775. Fus de coloană lucrat din calcar cochilifer, păstrat fragmentar. Corpul de formă cilindrică are urme de caneluri. Dimensiuni : $D = 36$ cm ; $I = 97$ cm¹³⁵. Dată : sec. IV—VI d. Chr.
99. Inv. 5751. Fus de coloană lucrat din calcar cochilifer de culoare alb-gălbuie, păstrat fragmentar. Corpul este simplu, de formă cilindrică. Dimensiuni : $D = 37$ cm ; $I = 55$ cm¹³⁶. Dată : sec. IV—VI d. Chr.
100. Inv. 5756. Fus de coloană lucrat din calcar cochilifer, păstrat fragmentar. Corpul cilindric este simplu. Dimensiuni : $D = 37$ cm ; $I = 51$ cm¹³⁷. Dată : sec. IV—VI d. Chr.
101. Inv. 17784. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare alb-cenușie cu dungi vineții. Se păstrează doar partea inferioară (pl. IV, fig. 10). Corpul de

¹²⁶ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 217 cm.

¹²⁷ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 224 cm.

¹²⁸ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 224 cm.

¹²⁹ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 224 cm.

¹³⁰ În cazul de față înălțimea coloanei corespunde la opt diametre.

¹³¹ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 231 cm.

¹³² Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 231 cm.

¹³³ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 245 cm.

¹³⁴ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 250 cm.

¹³⁵ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 250 cm.

¹³⁶ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 260 cm.

¹³⁷ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 260 cm.

formă cilindrică, lucrat îngrijit, prezintă la partea de jos două profilaturi care asigurau legătura organică cu baza. Dimensiuni : $D = 37$ cm ; $I = 125$ cm ¹³⁸.
 Date : sec. II—III d.Chr.

102. Inv. 5712. Fus de coloană lucrat din calcar de culoare alb-cenușie, păstrat aproape jumătate ¹³⁹. Corpul simplu, cilindric, are la partea inferioară, în centru, un orificiu pentru prinderea de bază (Pl. IV, fig. 11). Dimensiuni : $D = 37$ cm ; $I = 125$ cm. Date : sec. IV—VI d.Chr.
103. Inv. 5714. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare alb-cenușie cu dungi vineții, păstrat fragmentar. Corp cilindric, simplu. La partea inferioară, în centru, este realizat un orificiu cu diametrul de 3,2 cm, care slujea la prinderea fusului de bază. Dimensiuni : $D = 38$ cm ; $I = 100$ cm ¹⁴⁰. Date : sec. V—VI d.Chr.
104. Inv. 5763. Fus de coloană lucrat din calcar de culoare alb-cenușie, păstrat fragmentar, fiind spart la ambele capete. Corp cilindric, simplu. Dimensiuni : $D = 38$ cm ; $I = 66$ cm ¹⁴¹. Date : sec. IV—VI d.Chr.
105. Inv. 17165. Fus de coloană lucrat din calcar de culoare alb-cenușie, din care se păstrează doar partea inferioară. Corp cilindric, simplu. Dimensiuni : $D = 40$ cm ; $I = 88$ cm ¹⁴². Date : sec. V d.Chr.
106. Inv. 17780. Fus de coloană lucrat din calcar cochilifer de culoare alb-cenușie. Corpul de formă cilindrică este simplu. Se păstrează fragmentar. Dimensiuni : $D = 40$ cm ; $I = 60$ cm ¹⁴³. Date : sec. V d.Chr.
107. Inv. 17825. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare cenușie, păstrat fragmentar. Corpul este cilindric, simplu. Dimensiuni : $D = 40$ cm ; $I = 80$ cm ¹⁴⁴. Date : sec. IV—VI d.Chr.
108. Inv. 5685. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare alb-cenușie, păstrat fragmentar. Corpul este semicircular, fiind vorba, se pare, de un stîlp adosat la zid. Dimensiuni : $D = 42$ cm ; $I = 65$ cm ¹⁴⁵. Date : sec. V—VI d.Chr.
109. Inv. 17773. Fus de coloană lucrat din calcar de culoare alb-cenușie, păstrat fragmentar. Corpul cilindric, simplu, este bine finisat. Dimensiuni : $D = 42$ cm ; $I = 110$ cm ¹⁴⁶. Date : sec. IV—VI d.Chr.
110. Inv. 17364. Fus de coloană lucrat din calcar de culoare alb-gălbuie, păstrat, se pare, în întregime ¹⁴⁷. Pe corpul cilindric sînt realizate șapte caneluri orizontale, sugerînd torurile din care se compunea coloana. Presupunem că inițial au fost opt caneluri ce împărțeau coloana în nouă segmente. (Pl. IV, fig. 12). Dimensiuni : $D = 45$ cm ; $I = 298$ cm ¹⁴⁷. Date : sec. II—III d.Chr.
111. Inv. 17366. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare albă, păstrat fragmentar. Corpul este cilindric, simplu. Dimensiuni : $D = 49$ cm ; $I = 108$ cm ¹⁴⁸. Date : sec. II—III d.Chr.
112. Inv. 5752. Fus de coloană lucrat din marmură de culoare cenușie, cu dungi vineții. Piesa pare să fie întreagă. Este un stîlp monolitic, de formă cilindrică, bine șlefuit, prezentînd la unul din capete o profilatură inelară. Dimensiuni : $D = 63$ cm ; $I = 213$ cm ¹⁴⁹. Date : sec. V—VI d.Chr.

¹³⁸ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 260 cm.

¹³⁹ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 260 cm.

¹⁴⁰ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 265 cm.

¹⁴¹ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 265 cm.

¹⁴² Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 280 cm.

¹⁴³ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 280 cm.

¹⁴⁴ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 280 cm.

¹⁴⁵ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 290—300 cm.

¹⁴⁶ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 290—300 cm.

¹⁴⁷ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de 315 cm.

¹⁴⁸ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 340 cm.

¹⁴⁹ Pentru înălțimea pe care o are este foarte probabil ca această coloană să fi făcut parte dintr-un portic aflat la un nivel superior al unei construcții (cf. Vitruviu, V, 1 ; V, 2) ; dacă ar fi făcut parte dintr-o fațadă de construcție ar fi trebuit să aibe o înălțime de cca 440 cm.

113. Inv. 2570. Fus de coloană lucrat din calcar de culoare alb-gălbuie, păstrat fragmentar. Corp cilindric, simplu, frumos șlefuit. La partea inferioară este ușor scobit pentru a marca locul de fixare la bază. Dimensiuni : D = 67 cm ; I = 70 cm¹⁵⁰. Datare : sec. II—III d.Chr.

*
* *
*

Fără intenția de a avansa încheieri asupra sculpturii arhitectonice din Dobrogea antică, privind mai cu seamă stilurile adoptate și tipurile de edificii, ne permitem doar câteva observații.

Însemnate ca număr — 174 piese — bazele și fusurile de coloane pe care le-am cuprins în acest catalog nu reprezintă decît o mică parte din producția de sculptură arhitectonică a atelierelor dobrogene din antichitate. În primul rînd nu au fost catalogate piese descoperite la Histria¹⁵¹, Tropaeum Traiani, Axiopolis, Capidava, sau din alte centre aflate pe teritoriul județului Constanța și — cu o singură excepție¹⁵² — nu sînt evidențiate nici cele descoperite în centrele de pe teritoriul județului Tulcea¹⁵³. Așa cum s-a menționat și în introducere, au fost catalogate numai monumentele care se află în colecțiile Muzeului de istorie națională și arheologie din Constanța.

O a doua observație evidențiază că din totalul de 174 monumente cuprinse în catalog, se cunoaște locul de proveniență pentru 85 de piese, pentru celelalte 89 se știe doar că au fost descoperite în Dobrogea ; dintre acestea, presupunem că cele 4 baze și 14 fusuri de coloană, care au făcut parte din colecția H. Slobozianu, au fost descoperite în zona din jurul lacului Techirghiol. (Tabelul 1).

În privința materialelor din care au fost realizate, constatăm că la bazele de coloană preponderența o are calcarul (32, față de 29 piese din marmură), în timp ce la fusurile de coloană situația este inversă (72 din marmură, 40 din calcar, la care se adaugă 1 din granit). (Tabelul 1). La Tomis, pentru coloanele de pînă la 180 cm înălțime¹⁵⁴ (15 piese) s-a utilizat numai marmura, pentru cele între 182 cm și 420 cm înălțime a fost folosită și marmura (8 piese), dar s-a preferat calcarul (10 piese). La Callatis, marmura a fost folosită la confecționarea coloanelor de pînă la 252 cm înălțime (8 piese), pentru celelalte — între 280—350 cm înălțime — fiind folosit calcarul. (Tabelul 2).

Considerînd că în arhitectura Dobrogei romane au fost preferate, mai ales, stilurile ionic și corintic, se poate presupune că înălțimea coloanelor era de nouă ori diametrul inferior al acestora — adică proporțiile ionicului normal¹⁵⁵ —, dar trebuie avut în vedere că acestea provin atît

¹⁵⁰ Înălțimea, probabilă, a coloanei era de cca 460—470 cm.

¹⁵¹ Chiar și pentru Callatis catalogul nostru cuprinde doar cîteva piese.

¹⁵² Fusul de coloană descoperit la Ibida-Slava Rusă ; nr. 48 în catalog.

¹⁵³ Monumentele aflate în colecțiile muzeului „Delta Dunării” au fost publicate de V.H. Baumann, în Peuce, 9, Tulcea, 1984, p. 207—233 ; 597—630.

¹⁵⁴ Înălțime probabilă în situația în care se consideră că aceasta era de șapte ori cît diametrul inferior al coloanei, cf. Vitruviu, IV, 3, p. 160.

¹⁵⁵ Vitruviu, IV, 1, p. 156 ; p. 474—475, pl. 16, fig. 1.

Tabelul 1

LOCUL DE PROVENIENȚĂ ȘI MATERIALUL DIN CARE SÎNT REALIZATE
PIESELE

Locul descoperirii	Baze			Fusuri de coloană			
	marmură	calcar	total	marmură	calcar	granit	total
TOMIS	17	12	29	23	10	—	33
Basarabi	—	—	—	—	1	—	1
Medgidia	—	—	—	1	—	—	1
CALLATIS	3	2	5	9	3	—	12
Limanu	1	—	1	—	—	—	—
IBIDA	—	—	—	1	—	—	1
CARSIMUM	—	—	—	1	1	—	2
Colecția H. Slobozianu	1	3	4	12	1	1	14
DOBROGEA passim	7	15	22	25	24	—	49
TOTAL	62	32	61	72	40	1	113

LOC DE PROVENIENȚĂ CUNOSCUT : 35 baze + 50 fusuri = 85 piese

LOC DE PROVENIENȚĂ NECUNOSCUT : 26 baze + 63 fusuri = 89 piese

TOTAL GENERAL = 174 piese

de la construcții publice — edificii de cult, temple, basilici, teatre etc. —, cit și de la construcții civile și, deasemeni, că proporțiile se modifică în funcție de ordonanțe¹⁵⁶, de destinație¹⁵⁷, sau de poziția pe care o ocupă în cadrul construcției¹⁵⁸. Pe de altă parte, nu trebuie omis că în cadrul unor amenajări interioare — balustrade, mese, scări etc. — s-au folosit aceleași elemente de decor arhitectonic și, probabil, acestora trebuie să le atribuim coloanele de pină la 150—200 cm înălțime.

Vom putea fi însă mai aproape de dimensiunile reale ale dezvoltării urbane din Dobrogea romană după ce vor fi catalogate și celelalte elemente de sculptură arhitectonică : capitele, arhitrave, frize, frontoane, ancadramente, plafoane etc., mult mai sugestive pentru încadrarea lor într-un anume stil.

¹⁵⁶ Pentru *picnostil* înălțimea era de zece ori diametrul inferior al fusului ; la *sistil* de nouă ori și jumătate ; la *diastil* de opt ori și jumătate ; la *areostil* de opt ori ; cf. Vitruviu, *op. cit.*, p. 126—127 ; pl. 12.

¹⁵⁷ La construcțiile civile înălțimea coloanei este de 9 și 1/3 diametrul inferior al fusului, cf. Vitruviu, *loc. cit.*

¹⁵⁸ Cf. Vitruviu, V, 2, p. 208 : „coloanele din porticul de jos al basilicii se vor face înalte cit lățimea porticului”... „coloanele porticului superior se vor face mai mici decit cele din porticul inferior” și, *idem*, V, 1, p. 207 : „coloanele porticului de sus vor fi cu un sfert mai subțiri decit cele de jos”.

Tabelul 2

ÎNĂLȚIMI PROBABILE ALE FUSURILOR DE COLOANĂ EXPRIMATE
ÎN DIAMETRI ¹⁵⁰

Locul descoperirii	Nr. crt.	Material	Înălțime calculată pentru 7 diametre	Înălțime calculată pentru 9 diametre
1	2	3	4	5
TOMIS	1	marmură	63 cm	81 cm
	2	marmură	66,5 cm	85,5 cm
	3	marmură	70 cm	90 cm
	4	marmură	70 cm	90 cm
	5	marmură	71,4 cm	91,8 cm
	6	marmură	73,5 cm	94,5 cm
	7	marmură	77 cm	99 cm
	8	marmură	77 cm	99 cm
	9	marmură	80,5 cm	103,5 cm
	10	marmură	91 cm	117 cm
	11	marmură	101,5 cm	130,5 cm
	12	marmură	105 cm	135 cm
	13	marmură	105 cm	135 cm
	14	marmură	133 cm	171 cm
	15	marmură	175 cm	225 cm
	16	marmură	182 cm	234 cm
	17	calcar	189 cm	243 cm
	18	calcar	189 cm	243 cm
	19	marmură	196 cm	252 cm
	20	calcar	224 cm	288 cm
	21	marmură	231 cm	297 cm
	22	calcar cochilifer	238 cm	306 cm
	23	calcar	252 cm	324 cm
	24	calcar	255,5 cm	328,5 cm
	25	marmură	259 cm	333 cm
	26	calcar cochilifer	266 cm	342 cm
	27	calcar/278 cm	273 cm	351 cm
	28	calcar	280 cm	360 cm
	29	marmură	329 cm	423 cm
	30	marmură	350 cm	450 cm
	31	marmură	406 cm	522 cm
	32	marmură	420 cm	540 cm
	33	calcar/280 cm	455 cm	585 cm
Basarabi	34	calcar cretos	87,5 cm	112,5 cm
Medgidia	35	marmură/124 = $20 \times 6/2$ cm ; $D = 20$ cm		
CALLATIS	36	marmură	70 cm	90 cm
	37	marmură	70 cm	90 cm
	38	marmură	119 cm	153 cm
	39	marmură	133 cm	171 cm

¹⁵⁰ Cf. Vitruviu, *op. cit.*, p. 156. Cu două excepții tabelul nu cuprinde decît fusurile de coloană fragmentare.

1	2	3	4	5
	40	marmură	161 cm	207 cm
	41	marmură	245 cm	315 cm
	42	marmură	245 cm	315 cm
	43	calcar	252 cm	324 cm
	44	calcar	280 cm	360 cm
	45	calcar	315 cm	405 cm
	46	marmură	350 cm	450 cm
IBIDA ¹⁶⁰	47	marmură de Procones	350 cm	450 cm
CARSUM	48	calcar	143,5 cm	184,5 cm
	49	marmură	94,5 cm	121,5 cm
Colecția E. Slobozianu	50	marmură	52,5 cm	67,5 cm
	51	marmură	217 cm	279 cm
	52	marmură	241,5 cm	297 cm
	53	calcar	217 cm	279 cm
	54	marmură	231 cm	310,5 cm
	55	marmură	252 cm	324 cm
	56	marmură	266 cm	243 cm
	57	granit	308 cm	396 cm
	58	marmură	315 cm	405 cm
	59	marmură	392 cm	504 cm
	60	marmură	399 cm	513 cm
	61	marmură	420 cm	540 cm
	62	marmură	441 cm	567 cm
	63	marmură	476 cm	612 cm
DOBROGEA passim	64	marmură	45,5 cm	58,5 cm
	65	marmură	63 cm	81 cm
	66	marmură	98 cm	126 cm
	67	calcar	101,5 cm	130,5 cm
	68	marmură	115,5 cm	148,5 cm
	69	marmură	126 cm	162 cm
	70	marmură	140 cm	180 cm
	71	marmură	140 cm	180 cm
	72	calcar	140 cm	180 cm
	73	marmură	154 cm	198 cm
	74	marmură	168 cm	216 cm
	75	marmură	175 cm	225 cm
	76	marmură	175 cm	225 cm
	77	calcar cochilifer	182 cm	234 cm
	78	calcar	189 cm	243 cm
	79	calcar	196 cm	252 cm
	80	calcar	196 cm	252 cm
	81	calcar cochilifer	210 cm	270 cm
	82	marmură	210 cm	270 cm
	83	marmură	210 cm	270 cm
	84	marmură	210 cm	270 cm
	85	calcar	210 cm	270 cm
	86	calcar	210 cm	270 cm
	87	calcar cochilifer	217 cm	279 cm

¹⁶⁰ Coloana se păstrează întreagă și are înălțimea de 350 cm.

1	2	3	4	5
	88	marmură	217 cm	279 cm
	89	calcar	224 cm	288 cm
	90	calcar	224 cm	288 cm
	91	calcar	224 cm	288 cm
	92	marmură	231 cm	297 cm
	93	marmură	231 cm	297 cm
	94	calcar	245 cm	315 cm
	95	marmură	248,5 cm	319,5 cm
	96	calcar cochilifer	252 cm	324 cm
	97	calcar cochilifer	259 cm	333 cm
	98	marmură	259 cm	333 cm
	99	calcar	259 cm	333 cm
	100	marmură	266 cm	342 cm
	101	calcar	266 cm	342 cm
	102	calcar	280 cm	360 cm
	103	calcar cochilifer	280 cm	360 cm
	104	marmură	280 cm	360 cm
	105	calcar	294 cm	378 cm
	106	calcar	294 cm	378 cm
	107	calcar	315 cm	405 cm
	108	marmură	343 cm	441 cm
	109	calcar	469 cm	603 cm

LA SCULPTURE ARCHITECTONIQUE DANS LA DOBROUDJA ANTIQUE.

I. COLONNES ET BASES DE COLONNES

résumé

Il s'agit d'un catalogue des bases et de fûts de colonne qui se trouvent dans les collections du Musée d'Histoire Nationale et Archéologie de Constantza.

Les 174 pièces (61 bases et 113 fûts de colonne) sont cataloguées par centres de provenance, et là dedans, en ordre croissant des dimensions.

Le catalogue est complété par deux tableaux ; l'un où on met en évidence les matériaux dont on a exécuté les monuments et leur endroit de provenance ; l'autre constitue une tentative de restituer les dimensions réelles des fûts de colonne, à partir des proportions transmises par Vitruvius pour les colonnades des divers types de constructions.